

Vattkoppor och generaliserad bältros - vårdhygieniska riktlinjer

Syfte och ansvar

Chefer och vårdpersonal ansvarar för att följa vårdhygieniska riktlinjer.

Berörd verksamhet

Alla verksamheter inom hälso- och sjukvård i Region Kalmar län.

Allmänt

Vattkoppor (varicella) och bältros (herpes zoster) orsakas av samma virus, varicella zoster-virus. Efter infektion med vattkoppor finns viruset kvar latent i kroppen och kan senare reaktiveras och ge bältros. Flesta vuxna i Sverige är immuna mot vattkoppor. Färre personer från subtropiska/ tropiska länder är immuna. Generaliserad bältros drabbar patienter med nedsatt immunförsvar. Smittsamheten vid generaliserad bältros är lägre än vid vattkoppor men är högre än vid bältros som avgränsar sig till enstaka dermatom. Generaliserad bältros hanteras som vattkoppor.

Provtagning

- Immunitetsläge undersöks med ”S-varicella zoster – antikroppar”.
- Vid misstänkt sjukdom undersöks bläsekret med ”varicella zoster-virus PCR”.
- Se Mikrobiologens provtagningsanvisningar.

Smittspredning

- Smittsamheten vid vattkoppor är mycket hög, lägre vid generaliserad bältros. Högst smittsamhet föreligger vid debuten av utslagen.
- Luftburen smitta och även direkt/ indirekt kontaktsmitta med bläsekret eller saliv.
- Inkubationstiden för vattkoppor är mellan 9-21 dagar.
- Genomgången infektion med vattkoppor krävs för att kunna insjukna i bältros.

Smittfrihet

- Smittsamhet föreligger dygnet före bläsdebut tills blåsorna torkat in, vilket brukar ta 6-10 dagar.

Smittspårning

- Utförs i samråd med Vårdhygieniska enheten eller infektionsbakjour under jourtid.
- Smittspårning sker i första hand för att identifiera mottagliga patienter och personal som exponerats.
- Aktuell avdelning/mottagning dokumenterar och rapporterar till vårdhygieniska enheten:

- vilka enheter inom vården som den smittsamma patienten besökt.
- dokumenterar vilka exponerade som är icke-immuna, immunnedsatta eller mottagliga gravida i andra eller tredje trimestern.
- Om oklart immunitetsläge tas prov för varicella-antikroppar
- Exponerade och mottagliga patienter och personal informeras om inkubationstid och symtom. De informeras om att kontakta vården via telefon om symtom uppstår samt informera eventuella sjukvårdskontakter under inkubationstiden.
- Eventuell antiviral profylaxbehandling diskuteras med infektionsläkare.

Var ska patienten vårdas

- Vattkoppor vårdas på isoleringsrum med sluss och hygienutrymme, företrädesvis på infektionsklinik.
- Generaliserad bältros vårdas isolerad på eget rum med hygienutrymme eller på isoleringsrum med sluss och hygienutrymme. Individuell bedömning.

Vårdrutiner

- Basala hygienrutiner.
- Informera patienten om vikten av god handhygien.
- Måltider och fika ska serveras av personal.
- Personal med oklar immunitet bör inte vårda patienter med vattkoppor eller generaliserad bältros. Om det inte kan undvikas ska andningsskydd FFP3 och visir/skyddsglasögon användas.

Personal

- Personal stannar hemma tills kopporna torkat in.
- Ansvarig chef i samråd med Vårdhygieniska enheten kan besluta om inskränkningar i icke immun personals arbetsuppgifter under inkubationstiden. Om oklart immunitetsläge tas prov för varicella-antikroppar.
- Icke immun personal bör vaccineras mot vattkoppor via Arbetsmiljö och hälsa.

Besökare

- Misstänkt mottagliga och icke exponerade anhöriga ska inte besöka patienten.
- Desinfekterar händerna före och efter besöket.
- Besökare hos isolerad patient får inte vistas i allmänna utrymmen, förråd, hantera material från förrådsvagnar eller avdelningens livsmedel.
- Tillämpar basala hygienrutiner om de deltar i vårdarbetet.

Undersökning på annan enhet

- Konsultundersökningar bör i första hand utföras i patientens rum.
- Om undersökning och behandling inte kan ske på vådrummet kontaktas Vårdhygieniska enheten, infektionsbakjouren på jourtid.

- Remissmottagaren ska informeras om vattkoppor och generaliserad bältros på remissen och meddelas muntligen.
- Avdelningens personal sköter transporten.
- Patienten ska ha rena kläder och desinfekterade händer.
- Samråd med mottagande enhet är viktigt.

Transport

- Om transport inom slutenvård eller utanför sjukhus krävs kontaktas Vårdhygieniska enheten, infektionsbakjouren på jourtid.

Ambulanstransport

- I första hand bör immun ambulanspersonal sköta transporten. Om icke immun personal förekommer ska fönstret mellan vårdutrymmet och förarhytten vara stängt och vårdande personal ska bära andningsskydd FFP3 och visir/skyddsglasögon användas.
- Efter avslutad transport, öppna samtliga dörrar till vårdutrymmet och vänta 15 minuter (låt ventilationen stå på under denna tid). Rengör sedan ambulansen enligt normal rutin, se föregående sida. Under rengöringen ska ventilationen vara påslagen.

Städning, tvätt avfall, disk

Punktrensning/desinfektion: Torka först upp spill. Därefter desinfektera med alkoholbaserat desinfektionsmedel för ytor.

Daglig städning: Vårdrum och hygienutrymme. Kontaktytor, säng, sängbord och ringledningar. Viktigt med mekanisk rengöring. Använd mikrofiberduk lätt fuktad med vatten alternativt torkduk med rengöringsmedel och vatten. Desinfektera med alkoholbaserat desinfektionsmedel för ytor.

Golv: Mikrofibermopp lätt fuktad med vatten alternativt mopp/golvduk med rengöringsmedel och vatten.

Slutstädning: Rummet ska stå tomt 2 timmar innan slutstädning. Samma rutin som vid daglig städning. Släng toalettpappersrullen och oanvänt engångsmaterial som varit på rummet.

Hjälpmedel: Rengörs och desinfekteras som vid daglig städning.

Tvätt: Konventionell tvätt.

Avfall: Konventionellt avfall.

Disk: Servett, haklapp, plåster eller liknande kastas på rummet innan brickan tas ut. Porslin och bricka diskas i diskmaskin.

Ändringshistorik

Datum	Ändring	Utförd av
2025-09-02	Ny mall. Uppdatering av dokument. Riktlinjen Vattkoppor och bältros delas upp i två dokument, "Vattkoppor och generaliserad bältros" samt "Bältros".	P-ÅJ